

Szerkesztőség, Adóhivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron L. Pop. (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerkesztőség és kiadóhivatal — 977 Zs. N. Sz. — 558

Kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez címrendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

ÚJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA Romániában

Egész évre — 850
Félévre — 460
Negyedévre — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 március 13 Péntek

Cluj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 60 szám

5685. Adár 17

Iró és a terror

Bécsben egy fanatikus fiatalember egyetlen revolverlövessel kioltotta Bettauer Hugó író életét. Bettauer köré a fiatal, rajongó hívők hatalmas gárdája csatlakozott. Bettauer egyike volt a bécsi írók legszellemesebbjének, aki a mai társadalom szexuális fonákságait vette bonckés alá s mint ilyen, egyenes szellemi örököse volt Arthur Schnitzlernek. Ez a folyamat az egész világon végbemej ma. Franciaországban és Angliában egész komoly államférfiak foglalkoznak a szexuális élet törvényes reformjának kérdéseivel és igen komoly tudósok bolygatják meg e kérdés körül kifejeződött hazugságok hinárját.

A kérdés reformjával szemben jogosult minden konzervatív álláspont érvényesítése, mert hiszen éppen a szexuális kérdés az, melyet mindenki individualisan ítél meg. Eppen ezért senkire sem lehet rákötöztetni az e téren forradalmat akarók óhaját.

De erőszakot alkalmazni a szélső álláspont képviselőjével szemben főleg pedig életére törni egy írónak, aki e szélső álláspont meggyőződés híve — olyan megdöbbentő és borzalmas valami, amelyet eiltelni és megbélyegezni toll nem lehet elég éles.

Az író ott kezdődik el, ahol a lelkiismereti szabadság korlátai megszűnnek. E lelkiismereti szabadsággal lehet visszaélni, de nélküle élni, vagy írni egyáltalán lehetetlen. Aki ellene tör, főképen fegyverrel kezében, az saját lelkiismeretének szabadsága ellen is merényletet követett el és vélt, vagy tényleges igazságait gyalázta meg. Az eszköz, amellyel Bettauer hadakozott — írás és szó erejével — legitim és becsületes volt, még akkor is, ha a szélső jobboldali álláspont szerint „becstelen” dolgot mivelte vele.

Erkölcsei dolgokban senki sem lehet önbíráskodó, mert hiszen semmi sincs annyira világnézeti, temperamentumbeli, társadalmi, legtöbbször geográfiai viszonyoktól függő valami, mint az erkölcs.

Minden népnek, minden kornak meg voltak a maga erkölcei, melyeknek konzerválásán, vagy lerombolásán csoportok, szellemi vezérek munkálkodtak. De a jobb — vagy baloldali igazságát csak kollektív erők dönthetik el és semmiestre sem egyéni, felelőtlen beavatkozások.

A kampóskereszt igazságainak értékét igen rossz világításba helyezte az a fiatalember, aki igazságainak erejét csak tetteles beavatkozással tudta dokumentálni.

A józan közvélemény így még akkor is el fogja ítélni őt, ha esetleg az ő felfogása állott közelebb hozzá. Ha a reakció a saját igazságainak érvényesítésében szentnek és sérthetetlennek érzi magát, úgy tartozik azzal, hogy ezt a sérthetetlenséget ellenfelének is biztosítsa. A Bettauert meggyilkoló kampóskereszt fiatalember rémtette arra a lélektani valószínűsége világít rá, hogy a kampóskeresztesség fajvédő erkölceit ma már csak a revolvergolyó védheti meg. Egyben mindenesetre tévednek a kampóskeresztesség, abban tudniillik, hogy egyedül Bettauer tolla, vonzó egyénisége volt az, mely a bécsi fiatalok és kevésbé fiatalok körében azt a bizonyos „erkölcstelen” áramlatot elindította. Ahhoz, hogy egy író írásaival mozgalmat tudjon támasztani, vagy a lelkekben nagy sikereket arathasson, — szükséges az is, hogy a lelkekben írásainak igazságai eleve rezonanciára találjanak.

Tehát az író eszméi csak pozitívumai egy még ki nem alakult tömeghajlandóságnak, mely ott szunnyadt, ott élt a szív redőiben, a vérlüktetésében. Az író csak a tömegek, vagy csoportok lelkében meglévő praedispozíciónak tetté formálója, — tetté, mely a hajlamot és érzést szintén tetté váltja át. Egyéni leszámolásnak

tehát e téren nem lehet helye, mert eszmék harcaiban az eszmék képviselői csak szimbólumok mintegy, a küzdelem a kollektivitásra magára tartozik. Az eszméket elindíthatják egyesek, de győzelemre, vagy bukásra csak tömegek vihetik.

Tévedett, végzetesen tévedett a Bettauer életét kioltó fiatalember, mikor azt hitte, hogy az író elnémitő golyóval azt az áramlatot is megölte, melynek a fajvédelem oly nagy ellen-sége. Nem: az a Bettauer életét kioltó golyó csak növelni fogja a Bettauer esküvő fiatalok számát. Mert Bettauer személye lehetett antipolitikus, kissé nyegle, talán felületes, de az eszme,

amit hirdetett, a kor egyik aktuális eszméje mely mindenütt zavarokat okoz.

Madách Imre nagyon találóan mondja — ma már banálsan hangzik — hogy nem azért virrad, mert a kakas kukorékol, hanem a kakas azért kukorékol, mert virrad. Így vagyunk korunk eszméivel is. Nem az írók agyában fogamzanak ezek meg, minden reális alap nélkül, hanem az írók rendszerint a tények megfigyeléseiből vonják le eszmei konkluziójukat. Erre pedig joguk van. Aki ezt a jogot revolvergolyóval vonja kétségbe, az nemcsak embert gyilkol, hanem a gondolat szentségét is megbecstelenítette. (s. l.)

Nagy tüntetés a párisi egyetemen

Rojalista diákok egy radikális érzelmű tanárt kiszorítottak a teremből

(Páris, március 12. Az Új Kelet tudósítójától.) A párisi egyetem jogi fakultásán március kilencedikén délután a rojalista diákok lármás tüntetést rendeztek. A hallgatók ezután Scella tanár előadását akarták megzavarni. A professzor külpolitikai munkatársa az „Information” című újságnak és a Herriot-minisztérium megalakulásakor szabadságot kért a fakultástól, hogy Godart munkaügyi miniszter kabinetigazgatói tisztségét lássa el. Most, amikor ismét van szabadideje, Scelle meg akarta tartani előadásait az egyetemen.

A rojalista diákok azonban tiltakoztak ez ellen és amikor délután két órakor meg akarta

kezdeni előadását, fülsiketítő lármába törtek ki. A diákok fűtyültek, ordítottak és büzbombákat dobáltak a professzor felé, aki kénytelen volt visszavonulni az előadóterem mellett lévő tanári szobába. A fakultás dékánja, amikor tudomást szerzett a történetről, azonnal rendőrséget hivatott és ennek segítségével kiürítette az egész épületet.

A rojalista diákok ezután az utcán akartak tüntetni, itt azonban a republikánus érzelmű diákság meggátolta őket ebbeli szándékukban. Nagy verekedés támadt a két tábor között, amelynek a rendőrség közbelépése vetett véget.

A népszövetség demarsza Magyarországhoz

Budapesti híradás szerint a népliga nem foglalkozott érdemben a kérdéssel

(Bucuresti-Bukarest, március 12. Az Új Kelet tudósítójától.) Részletesen beszámolt az Új Kelet a bukaresti kamarának ama üléséről, amelyen Duca miniszter heves támadást intézett a magyar költségvetés ellen, amely szerinte rejtett propandászkeget foglal magában. Értesülésünk úgy szólott, hogy Duca parlamenti beszéde csupán előjele annak a demarsznak, amelyet a kisanant a népligán keresztül Magyarországhoz fog intézni.

A külügyminisztérium hivatalos közlése szerint ez a lépés meg is történt. A népszövetség tegnapi ülésén a kisanant államok képviseletében Petrescu Comneu román, Benes eszlovák és Ivanovici jugoszláv kiküldöttek memorandumot terjesztettek be Magyarország költségvetésének ügyében. A román kiküldött fejtegetései után — aki rámutatott arra, hogy a megkisebbedett Magyarországnak magasabb a költségvetése, mint Romániának — az ülés el-

határozta, hogy felvilágosítást fog kérni Schmidt magyarországi szanálási biztostól ebben a kérdésben, aki mint Magyarország szanálási biztosa leghivatottabb a válaszadásra. Együtt elhatározta a gyűlés azt is, hogy Schmidt biztosan keresztül demarsot intéz Magyarországhoz, amelyben felhívja a kormányt, hogy költségvetési előirányzatát a szigorúan megállapított keretek közé korlátozza.

Fenti bukaresti jelentésünkkel ellentétben Budapestén keresztül érkezett híradásunk arról számol be, hogy a népszövetség tanácsulése Petrescu Comneu felszólalását nem bocsátotta tárgyalás alá és nem is vitatta meg azzal az indoklással, hogy az előadó a memorandumot nem támasztotta alá tényleges bizonyítékokkal. Ilyen kérdéssel pedig csupán konkrét adatok alapján lehet foglalkozni. Eppen ezért a memorandumot csak az albizottságban tárgyalták meg, tanács elé nem vitték.

Botrány a kamarában a Steaua Romana miatt

Madgearu szerint a század legnagyobb panamáját akarják eltussolni

(Bucuresti-Bukarest, március 12. Az Új Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén napirend előtt Tatarescu belügyminiszter szólalt fel, aki betérjesztette az erdélyi, bánáti és bukovinai csendőratrocitások ügyében lefolytatott vizsgálat eredményét.

Tatarescu miniszter szerint a vizsgálat pozitív eredménnyel járt, de az is megállapítást nyert, hogy a bántalmazottak mindannyian notóriusbörtöntölteltek voltak.

Mihalache közbekiált: — Tatarescu miniszter a hóhérokát védelmezi!

Mihalache közbekiáltására nagy zaj támadt, az elnök rendreutasítja Mihalachet, aki azonban nem hajlandó szavait visszavonni.

Ezután Madgearu parasztpárti képviselő szólalt fel, aki kérte, hogy a hírhedt Steaua Romana ügyre vonatkozó aktákat adják ki a részére. Tancred Constantinescu miniszter kijelenti, hogy semmi erre vonatkozó aktái nincsenek. Mindazok az akták, amelyek erre az ügyre vo-

natkoznak, teljesen magántermészetűek, amelyek fölött ő természetesen nem rendelkezhetik.

Tancred Constantinescu felvilágosításainak hallatára Madgearu képviselő kiugrott padjából, a terem közepére állott és messzecsengő hangon kiáltotta:

— Nem akartok kiadni egy képviselőnek aktákat. El akarjátok tussolni a század legnagyobb panamáját.

Madgearu felszólalására óriás botrány tört ki, a többségi képviselők felugráltak a pad-soraikban és öklükkel fenyegették meg Madgearut, míg az elnök erélyes rendreutasító szavai után, a rend helyreállott.

A napirendre térve át, George Dulcea képviselő tartotta meg interpellációját a Frigul részvénytársaság ügyében.

A szenátus mai ülésén Ivan püspök és Daianu esperes reflektáltak Polony szász szenátor tegnapi felszólalására. A két főpap annak a véleményének adott kifejezést, hogy Polony szavai nem fedték a szász választók álláspontját

A bécsi gyilkos diák az esküdtbiróság előtt

Ut az első lopástól a kampóskeresztességen keresztül a gyilkosságig

(Bécs, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Még emlékezetes, ugy két hónap előtt történt, hogy fényes nappal, elég forgalmas helyen, Bécs kellős közepén, a Karlsplatzon egy Karl Bergmeister nevű fiatalember leszurta Berta Geisslert egy irodakisasszonyt, hogy kirabolja. A büntető hatóságok néhány óra alatt kinyomozták a tettest, akinek tegnap kellett felelni az esküdtbiróság előtt szörnyű bűnéért.

Bergmeister a hozzá intézett kérdésekre nyugodtan felel. Kijelenti, hogy bűnösnek érzi magát és arra kéri az elnököt, hogy intézzen egymásutáni kérdéseket hozzá és ne kívánja, hogy ő maga adja elő egybefüggően az esetet.

A jegyző felolvassa a vádlott előéletére vonatkozó adatokat. A népiskolát Triesztben végezte, majd amikor atyját áthelyezték Grácba, az itteni reáliskolában folytatta tanulmányait. Grácban kiscapták az iskolából.

Elnök: Miért lépett ki az iskolából?

Vádlott: Órákat loptam.

Elnök: Azelőtt is loptott?

Vádlott: Igen. Otthon loptam.

Elnök: Miért tette azt?

Vádlott: Hogy nyalánságot vásároljak magamnak.

Később egy szerelőhöz adják tanoncnak. Itt is tolvajkodik, mire távoznia kell a műhelyből. Két évig az Eggenberg-féle javító-intézetbe adják, ahol a könyvkötészetet tanulja és iskolai képzettsége alapján előbb szabadul fel.

1923. karácsonyán már megválnak a műhelytől, 1924-ben nincs foglalkozása, de hamis bizonyítványokkal otthon elhitegeti, hogy dolgozik és előre halad. Ugyanekkor eljegyezi magát egy leánnyal, akitől hárommillió osztrák koronát csal ki.

Gessler Bertával a Türk féle vendéglőben ismerkedett meg. Többször együtt voltak színházban és kávéházban. Nem fogyasztottak sokat, mindössze egy-két süteményt és legfeljebb egyszer-mászor egy-egy pohár likört.

Elnök: Szerette a leányt?

Vádlott hallgat. Hosszas tévovázás után végül kijelenti: Azt hiszem szerettem.

Elnök: A leány szerette önt?

A vádlott mélyen hallgat, azután visszafojtott hangon mondja: Azt nem tudhatom.

Karl Bergmeister rövid időre szakított is a leánnyal, amit azzal indokolt, hogy nem volt pénze a színház és mozi költségeinek fedezésére. Ugyanakkor levelet ír egy Rummer nevű Hannoverben élő barátjához, amely így hangzik:

„Bertával szakítottam. A leány számomra nagyon szentimentális, minthogy én magam is nagymértékben az vagyok, nem illünk össze, noha vele szemben kissé érzem rossz lelkiismeretemet, mert azt hiszem, hogy nagyon szerelmes volt belém. Különbösen is örült kakas vagyok, megmondhatom neked, hogy újra szerelmes lettem.“

Bergmeister ezután megírja, hogy egy Betti nevű varróleányba lett szerelmes, akit egy mulatságon ismert meg.

A kihallgatás során elmondotta, hogy noha más leányba volt szerelmes, mégis felkereste Berta Geisslert tisztára azért, hogy az ő révén pénzt szerezzen magának.

Elnök: Hogy jutott önnek eszébe elkövetni a bűntényt?

Vádlott: Egy alkalommal elmentem a Karlsplatzon a ház elé, ahol a gyilkosság történt. Berta azt mondotta, hogy ez az a ház, ahonnan ő gyakran szokott cége számára milliókat kihozni. Azon a napon megvártam őt, az üzlet előtt, együtt mentünk villamoson az Operáig, ahonnan a Karlsplatz 3. szám alatti házig kísérttem gyalog. Arra kért, hogy várjam őt meg a kapu alatt, amit meg is tettem. Amikor lejött, néhány szót váltottunk egymással.

Az elnöknek a gyilkosság végrehajtására vonatkozó kérdéseire a vádlott megtagadja a feleletet. Az elnök figyelmezteti, hogy ha volt bátorsága a borzasztó tett elkövetéséhez, akkor legyen lelkiereje arra is, hogy beismerje nagy bűnét.

A vádlott azonban erre is hallgat, mire az elnök rövid kérdésekben hozza ki a vádlottból a vallomást.

Elnök: Abból a célból hozta ön a kést, hogy leszurja a lányt?

Vádlott: Talán.

Elnök: Milyen irányban szurt a törrel?

Vádlott: Egyenesen a nyakába szurtam.

Elnök: Ez volt a szándéka eredetileg is?

Vádlott: Igen.

Elnök: Miért?

Vádlott: Hogy minél előbb meghaljon és hozzájussak a pénzhez. Emellett még azt is akartam, hogy a leány ne tudjon kiabálni.

Elnök: Kiabált?

Vádlott: Igen.

Elnök: Mondott is valamit?

Vádlott: Nem szólt semmit, hanem mindjárt összeesett.

Elfogták a román ujságíró-szindikátus betörőjét

A tolvaj szolga eldorbézolta a lopott pénzt

(Cluj-Kolozsvár, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Körülbelül egy hete a Román Sajtó-szindikátus kolozsvári tagozatának vezetősége jelentést tett a rendőrségnek, hogy a szindikátus irodájának szolgálatában lévő László-Constantin Vilmos megszökött és magával vitt egy kis vasszekrényt, amelyben a szindikátus hatvan ezer lején kívül fontos iratok voltak. A betörés nagy körömfonossággal volt végrehajtva. Lászlónak ugyanis tudomására jutott, hogy valamelyik nap megérkezik Bukarestből a tagozat igazgatója s onnan nagyjösszegű pénzt hoz. Az igazgató meg is érkezett s a szemfüles szolga figyelemmel kísérte, hogy hová teszi a pénzt. Volt az irodának egy kis vasládája, amilyen a legtöbb pénzes irodában szokott lenni, ezt az igazgató magához vette s a ládát kezelő hivatalnoktól elkérte a kulcsokat.

László-Constantin mindjárt sejtette, hogy mire kell a kis ládikó s így azon éjszaka belopózott az irodába, felfeszítette az igazgató íróasztalát s a pénzesládát magához vette. Kerülő utakon kijutott a Kálvária oldalára, a nála levő fejszével felfeszítette a láda fedelét, kivette belőle a pénzt, aztán lement a Monostor-utra s fiakkeres után kiabált. Nem feledkezett meg azonban arról sem, hogy a vasládát elrejtse egy bokor alá. A jelentkező fiakkeresnek ötszáz lej borraivalót adott, de ennek fejében azt kérte, hogy lőhalálban vágtsasson az állomásig. Az állomásnál felült a legközelebbi tehervonatra s el-

Bergmeister ezután elmondja, hogy hogyan vette magához a leány pénzt tartalmazó táskáját. Elfutott a Diana-fürdőbe, majd a Habsburg-hotelben szállt meg Charles Dumond név alatt, színházba és kabaréba ment és egy prostituált leánnyal mulatta át az éjszakát, míg másnap törzskávéházában lefogták.

A tanuk közül több diák vallja, hogy Bergmeister tisztességesen viselkedett és senki sem tételezett volna fel róla lopásokat, amelyek később azonban minden kétséget kizáró módon kiderültek. A tárgyalást holnap folytatják.

ment Szamosfalvára, hogy kissé szabadabban érezze magát. Szamosfalváról autón átment Mócsra, ahol dorbézolásaival bámulatra ejtette a szolid községi lakosságot. Néhány nap múlva elutazott Szászrégenbe. Itt ezerholdas földbirtokosnak adta ki magát, őt rend elegáns öltönyt készítettett, monoklit vágott balszemére, úgyhogy az egykori hivatalos szolga után csak úgy bomlottak a szászrégeni szép leányok.

Az azonban itt is megunt a gyöngyéletet. Életművész hazája a nagy világ s egy szép napon autót fogadott és átment a regátba. Összejárt néhány várost, többek között megfordult Targu-Oenában, Bacauban és Csernovitzban is. Itten azonban elérte a végzetet. Egy razzia alkalmával ugyanis az odaváló rendőrség, a kolozsvári körözölve alapján, ráismert az illusztris betörőre, azonnal letartóztatták s jegyzőkönyvvétel után áttoloncoltatta Kolozsvárra.

A motozás alkalmával alig pár ezer lejt találtak nála, a többit mind elköltötte. Bevallotta tetteit s azzal próbált védekezni, hogy lelki szükségét érezte egy kis „kiruccanásra“. Ehhez persze nem volt pénze, hát onnan vett, ahol kapott, mert nagy dolog ám a lelki szükséglet. Azt azonban elhallgatta, hogy odahaza négy gyermeke éheznek s az ötdikkkel teherben van felesége.

A mai napon átkísérték az ügyészségre, ahol Macedonescu ügyész fogja a további vizsgálatokat megejteni.

Juszticmord volt Pruscha Franciska elítélése?

Gyilkos-e Pruscha Franciska? Népszavazás ujságok útján

(Bécs március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az osztrák fővárosban egy justic-módról beszélnek most legtöbbször. Az esküdtbiróság ugyanis gyilkosság miatt tizenöt évi fegyházra ítélte egy ötvenöt éves asszonyt, aki ellen nagyon fogyatékos bizonyítékokat tudott az igazságszolgáltatás produkálni. Az eset valósággal felkorbácolta Bécs város közvéleményét és a sajtó szünet nélkül követelte a vádlott asszony rehabilitálását. A közvéleménynek ez a megmozdulása azonban hiábavaló volt, mert az esküdttek többsége bűnösnek mondottaki Pruscha Franciskát. A sajtó most erélyesen követeli a per revízióját és az egyik ujság első oldalán népszavazást követel Bécs lakosságától. Mondja ki a köztársaság lakossága, igazságosnak ismeri-e el Pruscha Franciska ellen az ítéletet, vagy ártatlannak tartja-e az asszonyt.

Az ügy előzménye a következő:

1924. március 4-én Eberl Mariát, egy idősebb asszonyt, Kölblgasse 26. szám alatti lakásán halva találták. Az odahívott orvos dr. Dubsy, szívszélhűdést állapított meg a halál okául. Később egy Taschner nevű ember jött a lakásba és a halott nyakán egy kendőt talált, a kendő körül lámpabél volt lazán csavarva. Taschnernek feltűnt a dolog, bűntényt gyanított és azonnal jelentette az esetet a rendőrségnek, ahonnan egy bizottság szállt ki a helyszínére. Dr. Rudolf Gregor tisziorvos tizenöt órával azután, hogy a halottat megtalálták, megcsinálta a maga jelentését, azonban ez sem tudott egyebet mondani, minthogy a halott nyakán „pupa kendő volt, körülötte pedig lámpabél. A lámpabél egy könnyű csokorral oldalt meg volt kötve.“ Ebből a tényből következtettek a gyilkosságra.

Keresni kellett a gyilkost. A nyomozás megindulása után nemsokára Franciska Pruscha takarító nő már a rendőrség foglya volt.

A bizonyítékok, amelyek alapján Franciska Pruschát elítélték:

Március 3-án este a Kölblgasse 26. szám alatti ház lakói civakodást hallottak az Eberl-féle lakásból. Az volt a feltevésük, hogy az öregasszony ismét veszekszik takarítójával, Pruscha Franciskával. Nem értették, hogy miről van szó, mert a veszekedés cseh nyelven szólt. Az egyik asszony azt mondotta, hogy a civakodás hangjait hét órakor hallotta, vagy negyed nyolckor.

Franciska Pruscha ugyanazon nap esti fél nyolc órakor már a Zatlakal-esaládnál volt, a Klimschgasseban. Ez az utca ugyan a Kölblgasse-től legfeljebb nyolc percnyi járás. Egy másik tanu azt mondotta, hogy Franciska Pruschával a kritikus napon este találkozott a Kölblgasse 26. szám alatti ház bejáratánál. A tanu vallja, hogy ez fél nyolc óra körül lehetett. Franciska Pruscha viszont kijelentette, hogy hét órakor már elment a Kölblgasse-ből, míg vannak tanuk, akik azt állítják, hogy fél nyolc előtt látták a Klimschgasseban. Az ügyészek ez a legerősebb érve a vádlott nő ellen. Azt egyáltalán nem vették tekintetbe, hogy a szobák órai rendszerint rosszul járnak és husz-huszonöt percnyi differenciát majdnem minden fali óra felmutat.

Másik gyanúk, aminek alapján Franciska Pruschát letartóztatták, hogy bluzájában a rendőrség egy három és félmillió osztrák koronát tartalmazó borítékot talált. Amikor megkérdezték tőle, hogy a pénzt honnan szerezte, elmondotta, hogy ez megtakarított pénze. Egész természetesen vette a hatóság, hogy a pénzt a halott Eberlnétől lopta el. Az ügyészség egészen megelégedett arról a súlyos momentumról, hogy a halott Eberlnének 1924 januárjában, tehát két hónappal az állítólagos gyilkosság előtt négy millió osztrák koronája volt és azóta alig szerzett hozzá valamit. Kitudódott, hogy az asszony ebből a pénzből másfélmilliót átadott egy ismerősének, ugyancsak másfélmilliót Dunstné asszonynak egyik rokonának, úgy hogy körülbelül egymillió koronája maradt, amiből az asszony két hónapig élt. Az ügyészség még abból is következtet Pruscha bűnösségére, hogy azon a napon, mikor az asszonyt halva találták, Pruscha Franciska többnek pénzt adott kölcsön.

E győnge bizonyíték mellett az ügyészség felvonultatta még a maga álláspontja mellett azt a levelet is, amelyet Franciska Pruscha írt egy faluban élő nővérének. Pruscha, ebben a levélben megírja, hogy legközelebb el fog látogatni hozzá. Megírta még azt is, hogy Eberl asszony halála anyjára megrendítette, hogy nem is tud tovább írni. Végül hozzátette a következőket: „Egy munkásasszony ismerősöm halt meg itten és ma még nem tudni, hogy milyen halállal halt meg.“

— Mindenki tudja — mondja az ügyész —

hogy az asszony Dupsky ezt köcska ezeket írnyára tudott vlett, hogy a gy Pruscha. A lány nyitékai között lelni az erősz nem tartozik a madzaggal, vag nehogy alvás l

Pruscha el egy Kallinger követő napon Kallingernének és nagyon fél, tak a nyakán, vallomást csak el a rendőrség megbizhatatlan keim és az em vallomását.

Emyri az ellen, akit, mit tek. Az ujságó séget vélemény

Megalak Pro

(Cluj-Kolozsvár, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Pal hirü I. Bialil élő zsidó író hívással ford napját szert Palesztinának zsidó írók és hangra, hane sorompóba talán legléle munkát, me azt a megdöb mely egy l vissza akarja kemény mun kapcsolódhas emberiség eg

A felhivá és Székely alakult az a adata, hogy ban: Koloz mesváron, S básu ünnepé akció sikerét sokban Erdé művészenek, mint Paál A közreműköd nek, melyek sokkal, az el nak szerepel Külön k melynek elm a kitinő mű képzőművész fognak rend sokban.

Minden és keresztény minden teki turállamaiba tartalom, mi feledhetetlen

Franc je

Páris, má elnök és Char minisztertanác leszögezte állá saját érdekébe és ezen állás francia állapo

A francia ügyi költségv mert a költs nagykövetség

Logköz

Pait é

Har

hogy az asszonyt szívészélhűdés ölte meg, hiszen dr. Dupsky ezt konstatálta. Ha tehát Pruscha Franciska ezeket írta, vagy mondta tollba, akkor bizonyára tudott valamit. Ez minden bizonyíték amellett, hogy a gyilkos nem lehet más, mint Franciska Pruscha. A lámpabél is szerepel az ügyesség bizonyítékai között, holott a nyakon nem lehetett fellelni az erőszak nyomait és öreg asszonyoknál nem tartozik a ritkaságok közé, hogy kendőiket madzaggal, vagy ehhez hasonló dologgal kötik meg, nehogy alvás közben lecsusszon nyakukról.

Pruscha ellen a legsúlyosabb bizonyíték azonban egy Kallinger nevű asszony vallomása. A halált követő napon ugyanis Pruscha Franciska elbeszélte Kallingernek, hogy megtalálták Eberlné holttestét és nagyon fél, hogy a lámpabél miatt, amit ott találtak a nyakán, kellemetlenségei lehetnek. Ezt a vallomást csak nyolc nappal az eset után mondotta el a rendőrségen a nő, aki különben is fecsegő és megbízhatatlan asszony és nyilván az újságok cikkein és az emberek beszéde alapján találhatta ki vallomását.

Ennyi az egész bizonyíték Franciska Pruscha ellen, akit, mint jeleztük, tizenötévi fegyházra ítélték. Az újságok kérdőcédulákon hívják fel a közönséget véleménynyilvánításra.

Megalakult az erdélyi zsidó írók Pro Palesztina ligája

(Cluj-Kolozsvár, márc. 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Palesztina zsidó írói, közöttük a világhírű I. Bialik, a világ ös. es kulturállaibaiban élő zsidó írókhoz és művészekhez azzal a felhívással fordultak, hogy ez év április hó 12-ik napját szerte a világon szenteljék az épülő Palesztinának. A felhívás nemcsak az összes zsidó írók és művészek szívében talált visszhangra, hanem a keresztény írók legjavát is sorompóba állította. Az írók és művészek talán legélénkebben érzik át azt a hőszi munkát, melyet Palesztina felépítése jelent, azt a megdöbbentően humanitárius cselekedetet, mely egy kétezredév óta hazátlan népnek vissza akarja adni a nemzeti otthonát, hogy ott kemény munkával, önfeláldozó rajongással bekapcsolódhassék — mint egyenrangú fél — az emberiség egyetemes kulturájában.

A felhívás Erdély zsidó íróihoz is eljutott és Székely Béla kezdeményezésére már meg is alakult az a munkabizottság, melynek az a feladata, hogy április 12-ére Erdély nagyvárosaiban: Kolozsváron, Nagyváradon, Aradon, Temesváron, Szatmáron és Brassóban nagyszabású ünnepek biztosítsák a „Pro Palesztina” akció sikerét. Ezen a napon a fenti nagyvárosokban Erdély minden jelentős zsidó írójának és művészenek, sőt olyan kiváló keresztény írók, mint Paál Árpád, Nyirő József, Tabéry Géza közreműködésével nagyszabású előadások lesznek, melyeknek keretében az írók felolvasásokkal, az előadóművészek magánzámokkal fognak szerepelni.

Külön képzőművészeti osztály is létesült, melynek elnökéül Diamant Izso vezérigazgatót, a kitérő műgyűjtőt sikerült megnyerni. A zsidó képzőművészek rövidesen nagyszabású kiállítást fognak rendezni az összes erdélyi nagy városokban.

Minden jel arra vall, hogy az erdélyi zsidó és keresztény írók „Pro Palesztina” mozgalma minden tekintetben méltó lesz a világ más kulturállaibaiban lezajló mozgalomhoz és ugye belső tartalom, mint külső siker tekintetében sokáig feledhetetlen lesz Erdély zsidó közönsége előtt.

Franciaország kitérte a genfi jegyzőkönyv mellett

Páris, március 12. Herriot francia miniszterelnök és Chamberlain eszmecsereje után a francia minisztertanács ülésre ült össze. A minisztertanács lezögezte álláspontját, mely szerint Franciaország saját érdekében ragaszkodik a genfi jegyzőkönyvhöz és ezen álláspontja mellett a végsőkig kitart. A francia álláspontot ma hozzák nyilvánosságra Genfben.

A francia szenátus pénzügyi bizottsága a külügyi költségvetés elfogadását megtagadta amiatt, mert a költségvetésben nem szerepel a vatikáni nagykövetség tétele.

Legközelebb Kolozsvárra érkezik

Paté és Pattachon egyedüli vetélytársa:

Harold Lloyd Ö

Székely-Szász Béla belsmerete, hogy a G. osztálynál teljesített szolgálatot

Mi volt a szerepe Klein Imre és Landau meggyilkolásában?

(Cluj-Kolozsvár, március 12. Az Uj Kelet munkatársától.) Az Uj Kelet mai cikke nyomán most már teljes valóságban bontakozik ki Székely-Szász Béla kalandos pályafutása. Székely-Szász Béla nyilatkozata önmagában véve is teljes megerősítése annak, hogy mielőtt a „Brassói Lapok” munkatársa lett, a fehér terror legvéresebb szervezetének, a G. osztálynak szolgálatában állott. Ha valóságban fogadjuk el azt a saját adatát, hogy ez a szolgálata, 1920. október 17-ig tartott, — ami ellen szól a „Bécsi Magyar Ujság” hiteles megállapítása — akkor is nyilvánvaló, hogy Szász Béla detektívönök helyettesi működésének idejére esik úgy Landau, mint Klein Imre esete. Ez két név csupán, de hányan és hányan vannak, szerencsétlen névtelen áldozatok, halálra kintzotak, akik mind Szász Béla működésének lettek áldozatai.

Hogy a Landau-ügyben Szász Bélának szerepe volt, saját nyilatkozata is igazolja. Hiszen maga is beismeri, hogy a Landau-ügyben „a vizsgálat lefolytatására” táviratilag Budapestre hívták. Már pedig 1920. október elején csak egyetlen vizsgálatot folytattak le, — azt, amely Landau ellen irányult és amely a szerencsétlen borkereskedő borzalmak halálával végződött. Azok a tanúk azonban, akik a Landau-ügy idején a Halk, illetve a keletvidéki lakosságban voltak, nagyon is jól ismerik Székely-Szász Béla szerepét. Jól tudják, hogy valóban segítette — másvilágra küldeni szerencsétlen zsidó embertársait.

Tény továbbá az is, hogy Szász-Székely Bélának éppen a Landau-ügy miatt kellett hirtelen eltávoznia Budapestről. A magyar bíróság ugyanis az „inszenálók” közül csak a kívül állók felett — Ruzics ügyvéd, Dobé Nándor — ítélezett, a főbűnösöket, így Szászt és Pallós alezredest is, idején eltávolították. Valószínű tehát, hogy 1920. október 17-e körül Székely-

Szász Béla valóban kirándulást tett Bécsbe, bár tovább is a G. osztály szolgálatában maradt. Sokkal később került le azután Erdélybe, bár korántsem szentimentális érzésektől vezetve. Kissé különösen hangzik ugyanis, hogy valaki közvetlenül a G. osztályból — optál a román állampolgárságra.

Klein Imre ügyében a magyar bíróságok hoztak ítéletet. Nem akkor, amikor a szerencsétlen zsidó fiatalembert kivégezték, de amikor megállapította a polgári bíróság, hogy az volt a kém, akinek jelentése alapján elítélték.

Meg kell állapítanunk, hogy a budapesti kurzuslapokban épügy, mint a „Bécsi Magyar Ujság”-ban Szász Béla G. osztálybeli detektívönök jelentése szerepelt, mint amelynek alapján halálos ítéletet hoztak, s ugyancsak a most hozott ítélet is Szász Béláról szól. Így tehát ebben az ügyben Szász-Székely Béla szerepéhez kétség sem férhet, még akkor sem, ha esetleg a perben tanu lehetett volna is egy Szász Gyula nevű nagybányai sofför, ki legfeljebb társa, vagy hamis tanuja lehetett az akciót vezető Szász Béla fődetektívnek.

Senki előtt sem lehet egy pillanatig sem kétséges a bukaresti kém Székely Bélának a G. osztálybeli Szász Bélával, továbbá Szász Bélának, a marosvásárhelyi Székely Bélával való azonossága. A bukaresti Székely Bélát sokan ismerik Kolozsváron is, ahol vas- és fém-munkás, majd álhirlapíró lett. Később tanítói képesítést szerzett, s lekerült Bukarestbe, ahol kém lett, s ez volt a háboru alatt is. Erre vonatkozó állításainkat nyilatkozatának hallgatásával igazolja. De igazolja ezt a szerepét P. L. vallomása is.

Ezek után valóban a mi szerepünk véget ért. Itt közöljük egyébként, hogy az újságíró-szervezet leleplezéseink nyomán eljárást indított Székely Béla ellen.

Tűzvész a budapesti Oktogon-téren

Az egyik ötemeletes palota tetőzete maga alá temetett egy tüzoltót

(Budapest, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nagyarányu, halálosvégű tüzeset történt Budapesten kedden az esti órákban. A Teréz-körút 15. szám és Oktogon-tér sarkán levő ötemeletes háznak ugyanis kigyuladt a tetje, majd rövidesen az egész óriási épület lángba borult. A tűz — feltevések szerint — a háztetőn felszerelt villamos reklámtáblából indult ki, amelynek vasszerkezete meghajlott és lezuhanva a parkányzatot is magával rántotta. A lezuhanó parkányzat az alatta dolgozó Márton Lajos tüzoltót a romok alá temette. A Teréz-körúti tüzet még nem sikerült lokalizálni, amikor a tüzoltóknak jelentették, hogy a Száva-utcai műtrágyagyár zsiradékműhelye kigyuladt. Ezt a tüzet azonban sikerült még idejekorán lokalizálni. Az Oktogon-téri tűz részleteit alább adjuk:

Kedd este félkilencor az Oktogon-téri ház tetőzete hirtelen kigyuladt

és percek alatt az egész környéken nappali világosságot terjesztett és olyan hatalmas füsttömegek tödültek ki az égő épületből, hogy az utcán járó emberek alig ismerték fel egymást.

Egymásután vonultak ki a IV. V. és VI. kerületi tüzoltók, akiknek rengeteg dolguk akadt, mert az Oktogon-téri házon kívül a Teréz-körút 17., Andrassy-ut 50., sőt az Aradi-utca egy másik bérháza is veszélyeztetve volt. A tüzoltók a hatalmas erejű niagara vízfecskendőt helyezték üzembe. Ennek következtében azonban a régi ház tetőserepei kezdtek szerterőpködni, úgy, hogy a negyedik emeletet ki kellett lakoltatni.

Az Oktogon-téri ház tetején a „Modiano” cigarettapapírgyár hatalmas villanyreklámja állott, amely a nagy forróság következtében ingadozni kezdett, mert az ólom, amellyel a reklámrudat annakidején a gerendához erősítették, megolvadt. A házban többen rosszul lettek, úgy, hogy a mentők vonultak ki a helyszínére, hogy segélyben részesítsék azokat, akik rosszul lettek. Az egész környéken kikapcsolták a

villamos vezetékeket, nehogy a lezuhanó gerendától még nagyobb szerencsétlenség álljon elő. Alig, hogy a vezetékeket kikapcsolták, egy hatalmas szélroham előredöntötte a többmázsás sulyu reklámtömböt.

A tömb zuhanása óriási por és füstfellegget idézett elő, amely az egész környéket elborította.

A kigyuladt tetőzetről méteres izzó vaslécek lógtak a járdatest fölé. A negyedik emelet egyik szobája szintén égni kezdett és a biztonságot okáért a rendőrség emberei a tüzoltókkal karöltve megkezdtek a szomszédos házakból a kilakoltatást. Pontban tíz órakor ágyudörgésszerű robbajjal az égőház teljes parkányzata leszakadt, az összes díszítésekkel, gerendákkal, terméskövekkel, cégtáblákkal vasokozószusokkal együtt zuhanva alá a ház előtt lévő trafikusbódéra, amelyet darabokra zuzott.

A hatalmas zuhanás magával ragadta a létrafokon Vince Gyula tüzoltót és maga alá temette. Mindenki a tüzoltó megmentésére sietett és csákányokkal próbálták a törmelések alól kimenteni, a tüzoltó azonban már halott volt.

Ezen a tüzoltón kívül, egy másik tüzoltó is majdnem áldozatul esett, de ezt, bár súlyos sérülések árán, meg lehetett menteni. Ez a tüzoltó Darázs Gyula, aki az esés következtében agyarázkódást szenvedett.

A tüzet háromnegyedtizenkettőre a nagy számú tüzoltóknak megfeszített munka árán sikerült lokalizálni. A tűz keletkezésének okát még nem lehetett pontosan megállapítani, mert két eset teszi valószínűvé a keletkezés okát. Vagy az Oktogon-téri házon lévő villanyreklám rövidzárlata idézte elő a tüzet, vagy pedig a ház aradi-utcai oldalán keletkezett a tűz, más ismeretlen okból, amit igazol az, hogy a tűz a Nyugati pályaudvar felől terjedt a Nemzeti Színház irányában. Ma délelőtt egyébként a hatóság emberei helyszíni szemlét tartottak, de a vizsgálatot megnehezítette az a körülmény, hogy az udvaron bokáig érő víz van, a lakások a beszakadt padlás következtében át vannak nedvesedve és a mennyezetek vízzel borítva.

Ismeretlen tettesek betörték a szászfenesi román pap ablakait

Politika, vagy személyes bosszu?

(Cluj-Kolozsvár, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt egy éjszaka nagy lármá verte fel Szászfenesi község megszokott csendjét. A felébredt falusiak rémülten ugrottak ki ágyaikból s kiállottak az ajtóba, hogy megtudják, mi okozza a nagy zajt. A félnébbek rémülten húzódtak vissza s magukra zárták az ajtót, mert legalább is azt hitték, hogy rablóbanda tört a falura. A zaj pedig egyre növekedett s az volt a meglepetésszerű, hogy a görögkatolikus paróchia felől jött.

Néhány bátrabb gazda összeállt és botokkal felszerelve a papi lakás felé rohant. Mire odaértek a zaj már elcsendesedett s csak az ide-oda szaladgáló Romantan Enea papot találták ott, ki lámpással a kezében segítségért kiabált. Kérdésükre a pap előadta, hogy úgy tizenkét óra tájban ablaksörömpölés zaja verte fel álmából. Kirohant a tornácra, feje fölött azonban hatalmas kövek süvítették el, melyek sorra vették házának összes ablakait és rendre bezúzták azokat. Nem mert a tettesek közé rohanni, sőt még azt sem próbálta meg, hogy segítséget hívjon, mert amint a zajból kivette, a merénylők többen voltak s így tartani lehetett attól, hogy azok a tettegességtől sem riadnak vissza, ha észreveszik őt. Mikor véget ért a közép, akkor szaladt ki az utcára s látott néhány sötét alakot, amint kacagva szerteszét rohantak.

Romantan lelkész másnap azonnal jelentést tett a kolozsvári ügyészségen s a feljelentés alapján Manoliu ügyész harmónikusán a kolozsvári rendőrséggel, azonnal megindította a vizsgálatot. Az eddig elért eredmények még nem kielégítőek és nem vetnek teljes világosságot a bűntényre. Ezzel szemben azonban különböző verziók keringenek, annál is inkább, mert a környékbeli nép mostanában egyébről sem beszél, mint a szászfenesi ablakbezuzási merényletről. Tudni kell ugyanis, hogy a nép lelkületében milyen pozíciót foglal el egy papi személy, akinek magánügye talujában mindig közügy volt hivei között.

Az egyik verzió szerint Pop Joachim szászfenesi tanító lenne az értelmi szerző. Popnak van ugyanis egy leánya, akit egy papjelölttel akar összeházasítani s az a kedvenc terve, hogy leendő veje a szászfenesi paróchiát foglalja majd el. A szászfenesi öreg pap helyett mostan fia teljesít szolgálatot. Az öreg ugyanis annyira el van gyöngyülve, hogy képtelen hivatásának eleget tenni. Pop Joachim mostan attól fél, hogy a falubeliek ezt a fiatal papot fogják apja helyébe megválasztani, s így leendő veje elesne ettől az állástól. A szóbeszéd szerint ő bérelt fel néhány falubelit, hogy e merénylettel adjon kifejezést gyűlöletének.

Sokan azt beszélik, hogy az éjszakai incidensnek politikai háttere van. Most különben is divatos a politikai jelszavaknak ilyen módon való propagálása. A papot és a tanítót különböző világnézetek választották el egymástól. Így hát egyik betörte a másik ablakait. Az is lehetséges, hogy a tanító egyáltalán ártatlan, s néhány falubeli paraszt saját szakállára követte el az éjszakai meglepetést. És így mindjárt kombinációba jöhet az agrárreform is.

Bizonyságot nem lehet tudni. A tény az, hogy a pap ablakai még most is be vannak törve. A vizsgálat hivatott eldönteni, hogy melyik feltevés jogosult.

— Uj szovjetkötvetet neveznek ki Bécsbe. Bécsből jelentik: Joffe német szovjetkötvetet még e hóban végleg visszahívják Moszkvába és helyébe más kötetet küldenek.

— A német jobbpártok még nem döntöttek elnökjelöltjük személyében. Berlinből jelentik: Az új köztársasági elnök személyének végleges kijelölése még mindig nem történt meg. A jobbpártok választási bizottsága ma ülést tartott, amelyen azonban még nem döntöttek afelől, hogy vajon Jarres főpolgármestert, Seckt tábornokot, a Reichswehr parancsnokát, vagy pedig Gesslert jelölik-e az elnöki székre.

Tavaszi kalapujdonságok legolcsóbb beszerzési forrása 20% árengedménnyel PAPP GÁBOR Piața Unirei 8.

Nagy botrány a Reichstagban Ebert elnök temetkezési költségei miatt

A kommunisták tiltakoznak, hogy a nép viselje a temetkezés költségeit

(Berlin, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Reichstag mai ülésén tárgyalták a birodalmi kormány felhatalmazási javaslatát az elhunyt elnök temetési költségeiről, ami két-százezer aranymárkát tesz ki.

A kommunisták a javaslatot Remmele nevével tagjukat küldték ki hozzászólás céljából. Remmele, aki a legnagyobb botrányosinálója a Reichstagnak, mindenekelőtt követelte, hogy a temetkezési költségeket ne a német birodalom lakossága viselje, hanem az a réteg, amelyért Ebert dolgozott, vagyis a német burzsoázia. Ebert birodalmi elnököt a német proletáriátus a siron túl is átkozni fogja — mondotta a Ház viharos pfuj-kiáltása közepette.

Maguk a német nacionalisták, akik Ebert ellenfelei voltak, hevesen kikeltek a szónok ellen. A Volkischek azonban ezuttal asszisztáltak a kommunistáknak. A Reichstag elnöke rendre-

utasította Remmelét, aki azonban tovább folytatta:

— Hat éve, hogy Ebert elnöke volt Németországnak. Ehhez az időhöz fűződik a korrupció és a Stinnes-politika, a német nép kizsákmányolása és a Barmatizmus.

A Ház e szavaknál nagy izgalomban volt, a képviselők verték a padokat, a szocialdemokraták pedig elhagyták az üléstermet.

Az elnök Remmelét másodszer is rendretasította.

Amikor Fehrenbach centrupárti képviselő és volt birodalmi kancellár, viasszautasította a kommunisták képviselői támadásait, újabb botrány tört ki a kommunisták padsoraiban, akik nem akarták szóhoz engedni Fehrenbachot. Félórát tartott, amíg a rend ismét helyreállt és az ülést folytatni lehetett.

Gábor Andor védője tullicította a közvádlót

A bírósági tárgyaláson maga a védő követelte az inkriminált verskötet elkobzását

(Budapest, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Gábor Andornak, a bécsi emigrációban élő költőnek „Mert szégyen élni s nem kiáltani!” című verskötetét — mint a „Bácsmegeyei Napló” már megírta — a törvényszék Schadtanácsa legutóbb elkoboztatta, mert a kötetben foglalt költemények izgatást tartalmaznak a polgári osztály ellen. A bíróság, minthogy Gábor nem nevezett védőt, hivatalból kirendelte védelmére dr. Ecsery Ferenc ügyvédet, akinek szereplését ebben az ügyben még a fajvédősajtó is kifogásolja.

Az ügyvéd azzal kezdte védőbeszédét, hogy Gábor Andor versei megírásánál magasabb szempontok nem vezérelték.

— Ez a szegény ember — mondotta Ecsery védő — nagyon fogyatékos nevelésben részesült. Szegény emberek gyermeke, akit nem iskoláztattak, akinek nem volt módjában megismerkedni más társadalmi állású emberek életviszonyaival. Ha más viszonyok között nevelődött volna a versíró, akkor nem irt volna ilyen fajta költeményeket.

A közönség hangos derűltséggel fogadta ezt a „védőbeszédet”, maga Schadt Ernő dr. tanácselnök is nevetett, csak Mészner Tivadar ügyész szégyelte magát, hogy ő nem tudta így megvédeni a vádlottat. A „fogyatékos nevelés”-ben részesült Gábor Andornak ugyanis két érettségije van, azonkívül egyetemet végzett és középiskolai tanári vizsgát tett. Egyébként öt nyelven beszél, amíg Budapesten élt, egyike volt a legkeresettebb műfordítóknak és köztudomású, hogy ritka nagy műveltségű ember. Ami pedig társadalmi viszonyait illeti, Gábor — amíg a kommunizmus mellé nem szegődött — a legjobban kereső magyar írók közé tartozott, gazdag ember volt és ennek megfelelően is élt.

A védő beszédét a következő kijelentéssel fejezte be:

— Dacára annak, hogy védője vagyok Gábornak, mégis kérem a verskötet elkobzását. Dr. Ecsery Ferenc ellen, amiért tullicította védőbeszédében az ügyészt, fegyelmi eljárás indul a budapesti ügyvédi kamaránál.

„Középeurópai Császárság”

A monarchisták Wittelsbach-Hohenzollern trólm alatt egyesíteni akarják a középeurópai államokat. Ötszáz ügynök és kém utazik a különböző országokban, akik ötven ezer dollárt költenek el havonta propagandára

(Bécs, március 12. Az Uj Kelet állandó bécsi munkatársától.) A napokban egy rendkívül különös térkép irányította magára figyelmemet. Egy belvárosi könyvkereskedés kirakatában függött és, amikor én odaértem, már egy sereg ember állott előtte. A térkép Középeurópát ábrázolta, de nem abban a politikai felosztásban, ahogyan újabban ismerjük, hanem egészen más határokkal. Az egésznek pedig egy összefoglaló címe volt: „Középeurópai császárság”, amelyen belül mindenféle kisebb és nagyobb császárságok és királyságok sorakoztak.

Hirtelenében senki nem tudta, hogy mi történt. Én igyekeztem előreplünni, hogy megnézzem, melyik évből származik ez a beosztás, de csakhamar meg kellett állapítanom, hogy a térkép egészen friss és az egyik sarkába oda is van nyomtatva az évszám: 1925.

Kiderült a következő: a középeurópai monarchisták, akik tudvalevőleg ebben az évben fokozottabb agitációt kezűtek meg, külön térképet hoztak forgalomba, amelyen az összes államok mint császárságok és királyságok szerepelnek és együttvéve a Középeurópai Császárságot alkotják. Ez a Középeurópai Császárság a Hohenzollern- és Wittelsbach-család uralkodása alatt áll és a következő, egymással szövetséget kötött országokra oszlik:

1. Északnémetországra, élén a porosz királlyal,
2. Nyugat- és Délnémetországra, élén a bajor királlyal,
3. Ausztria-Magyarországra, élén a Habsburg királlyal,
4. a lengyel királyságra,
5. a császári Oroszországra,

6. az ukrán királyságra,
7. a szerb és szlovén egyesült királyságra,
8. a román királyságra és
9. a bolgár királyságra.

Az egyes országok részénél meg van jelölve, hogy katolikus vagy protestáns császárság, illetve királyság. Ezt a nagyarányú monarchista mozgalmat, Doorn és Legneitio között, több mint ötszáz ügynök intézi, akiknek legnagyobb része a különböző trónfosztott udvarnoknak volt az alkalmazottja, de van köztük sok magasrangú nyugalmazott katonatiszt is. Az egyes számúzott dinasztikák, hozzávetőleges becslés szerint, ötven ezer dollárt költenek el havonta propagandára. Ezen a hatalmas pénzügyi utaztatják ügynökeiket, dirigálják kémeiket, akik a középeurópai államok minden jelentősebb hivatalában ott ülnek már. Ezek a monarchista bérencek természetesen hathatós támogatásra találhatnak az egyes országok legitimista politikusaiban, akik a politikai immunitás védelme alatt, szabadon folytatják restaurációs tüzemeiket. A „Középeurópai Császárság” nyilvánosan kifüggesztett térképe élenken bizonyítja, hogy a régi udvaroncok nem pihiennek, hanem megkezdtek élet-halál harcukat rehabilitálásukért. Ben Ami

— Németország állandó helyet kap a népszövetségben. Genfből jelentik: A „Daily Telegraph” szerint a népszövetségi tanács egy nem nyilvános jellegű ülésén megállapodtak abban, hogy Németországgal nemhivatalos uton közölni fogják, hogy hozzájárulnak Németország azon követeléséhez, hogy Németország a népszövetségi tanácsban állandó helyet kapjon.

Az Uj Kelet az egy-
ság napilapj
Szerkesztik: Gisz
Felelős szerkesztő
Előfizetési árak: 1
240 lei, félév
Az Uj Kelet cikkeit
megjelölésével

Igazán kár, ha
képen akartuk a
lippai zsidók. És
összinté elismerés
pai románok is. U

Péntek
5685 Ádár 17
1925 március 13

való tekintet nél-
éppen azzal a k-
előtt csupa bizal-
den szó, a ku-
de vagyuk szépe-
dalma úgy talál-
nagyszerű alkál-
lelki békéjének
világ, hogy van
városka, ahol m-
nek egymás me-
— és minek is
zsidók. Ennek a
készültek a kult-
zsidók. Sőt: en-
készítették elő a
románok és zsid-
kölcönösen és l-
mással. A lippai
hozzá, hogy a z-
himusszal nyis-
tudomásul vette
kereskedelmi is-
szerű zenekará-
zsidóháznak. A z-
Román szavallat-
viszonozták az u-
sem engedték m-
táncsal kedvesk-
magukban — a-
cal kedveskedün-
Jorgovits városi
győgyörű keleti
táncművész m-
ban megirigynél
szép egyetértés-
által eljejtett ké-
A karzaton k-
len zavargók m-
lefolysát. Epp-
vargókat rövide-
szép román leán-
ujra táncba kez-
tudott visszajön-
lökkel komizko-
A lippai zsidók
mánok se. Tan-
Jorgovits főjegye-
kik: megértésé-
tetet adunk.

Kár, hogy
Ha már itt
viden a lippaiak
sorának mindke-
totta meg egy-
román himnusz-
musszal fejeződ-
risszia énekkar-
vezénylete alát-
a két himnusz-
zene és táncszá-
darab tették él-
A közönség, a
hajnali órákig
radságos munká-
Még egy p-

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidó ság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Igazán kár, hogy így végződött. Mi más-képen akartuk és főleg másképpen akarták a lippai zsidók. És hadd tegyem mindjárt ide, őszinte elismeréssel, hogy másképp akarták a lippai románok is. Ugy történt, hogy a lippai zsidók, az Aviva, műsoros purimbált rendeztek. Olyan kis és békés városkában, mint Lippa, nem csekélység ám ez. Az emberek már hetekkel megelőzően másról sem beszélnek, mint a készülő bálról és vannak esetek, amikor hetekkel utóbb is csak erről folyik a szó a városka társadalmában: faji és felekezeti különbségre való tekintet nélkül. Most is ugyi volt. Csak éppen azzal a különbséggel, hogy a kultúrest előtt csupa bizakodás és egyetértés volt minden szó, a kultúrest után azonban... No de vegyük szépen sorra. Lippa város társadalma úgy találta, hogy a készülő zsidóbál nagyszerű alkalom volna a társadalom belső, lelki békéjének dokumentálására. Hadd lássa a világ, hogy van még Erdélyben egy kicsiny városka, ahol megértő testvéri szeretettel élnek egymás mellett a különböző nemzetiségek — és minek is kerteljünk: a románok és a zsidók. Ennek a testvéri megértésnek jegyében készülték a kultúrestélyre a lippai románok és zsidók. Sőt: ennek a megértésnek jegyében készítették elő az estély műsorát, együttesen: románok és zsidók. Olyan szép volt, mikor ugy kölesönösen és láthatóan udvariaskodtak egymással. A lippai zsidók kezdték. Ragaszkodtak hozzá, hogy a zsidó estélyt a román király-himnusszal nyissák meg. A román társadalom tudomásul vette ezt és Lepadat Aurél, a lippai kereskedelmi iskola igazgatója, az iskola nagyszerű zenekarát bocsátotta rendelkezésre a zsidóbálnak. A zsidók nem engedték magukat. Román szavalattal és szép román táncokkal viszonozták az udvariasságot. De a románok sem engedték magukat. Ha ti zsidók román táncal kedveskedtek nekünk, — mondották magukban — akkor meg mi keleti zsidó táncal kedveskedünk nektek. És Jorgovits Anny, Jorgovits városi főjegyző szép lánya, olyan gyönyörű keleti táncot lejtett, hogy akarmilyen táncművészno megirigyelhette volna. Hát valóban megirigyelték. Nem a táncot, hanem azt a szép egyetértést, amelyet ez a román lány által ellejtett keleti tánc, szimbolizált.

A karzaton kitört a botrány. Lelketlen, éretlen zavargók megzavarták az ünnepély békés lefolyását. Eppen a keleti tánc közben. A zavargókat rövidesen sikerült elnémítani. A drága, szép román leány pedig dacos, szép kihívással újra táncba kezdett. De a hangulat már nem tudott visszajönni. A zavargók sippal és kereplőkkel komiszkodtak belé a szép egyetértésbe. A lippai zsidók nem így akarták. A lippai románok se. Tanuság mellettük Lepadat Aurél és Jorgovits főjegyző. Nem fogjuk elfelejteni nekik: megértésért megértést, szeretetért szeretetet adunk.

Kár, hogy így esett meg.

Ha már itt tartunk, hadd számoljunk be röviden a lippaiak kultúrestélyéről. Az estély műsorának mindkét részét Giszkalay János nyitotta meg egy-egy költeményével. A műsor, a román himnusszal kezdődött és a zsidó himnusszal fejeződött be, amelyet a temesvári Barisszia énekkara, Freund Leó zongoraművész vezénylete alatt énekelt el. A közönség mind a két himnuszt állva hallgatta végig. Ének, zene és táncszámok és egy, egyfelvonásos szindarab tették élvezetessé a műsor további részét. A közönség, a zavaró incidens ellenére is kora hajnali órákig együtt maradt. A rendezés fáradságos munkájáért Faragó Jenőt illeti dicséret. Még egy purim estély.

Leirer Amáliát nem az apja gyilkolta meg

Szenzációs fordulat a nagy bűnügyben. Két rovottmultu egyén volt a gyilkos. Leirer Lőrincet drámai jelenetek közben helyezték szabadlábra

(Budapest, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától) A hetek óta folyó vizsgálatban, melyet Leirer Amália gyilkosának kiderítése érdekében folytat a budapesti rendőrség, ma szenzációs fordulat állott be. A rendőrség kezébe a mai napon tárgyi bizonyítékok kerültek, amelyek kétségtelenné teszik, hogy az eddigi nyomozás hamis vágányokon haladt. A Markó-utcai fogházban egy rablási ügyből kifolyólag egy Saguly Ferenc nevű vádlott túl előzetes letartóztatásban, aki ma arra kérte a vizsgálóbíró, hogy ha pár órára hazaengedi feleségéhez, a Leirer-ügyben szenzációs vallomást fog tenni. Saguly már e kérelem előadásakor kijelentéseket tett arra vonatkozólag, hogy a szörnyű gyanu alatt letartóztatott Leirer Lőrinc teljesen ártatlan és lelkiismerete nem bírja tovább, hogy Leirer Amália apja ártatlanul szenvedjen.

Saguly Ferenc ezután elmondotta, hogy Leirer Amáliát nem az apja gyilkolta meg. A gyilkosságot Rakovszki, igazi nevén Bójtós József nevű egyén gyilkolta meg Borula Részóval együtt. A két tettes a gyilkosság végrehajtása után a Leirer Amália lakásán összeszedett ékszereket ő hozta, Saguly Ferenchez hozta el. Az ékszereket hármashban a Dunába rejtették el. A detektívek a vallomás alapján még tegnap kimentek az egyik Dunaághoz, ahol köteleen leereszkedve, megtalálták egy siphába rejtve, az iszap közé helyezett ékszerek egyrészét.

A rendőrség az ékszerek megtalálása után azonnal intézkedett, hogy a két tettest a Markó-utcából hozzák át a főkapitányságra kihallgatás végett. Rakovszki alias Bójtós József ellen, aki a hírek szerint Csehszlovákiába szökött,

A lugosi Aviva és Barisszia nagyon szépen sikerült kultúrestélyt rendezett purim alkalmából, március 10-én. A hatóságok bált nem engedélyeztek a bójtre való tekintettel. A lugosi ünnepség azonban, így, táncmulatság nélkül talán még jobban sikerült mint egyébként. A hitközség nagy termet zsufolásig megtöltötte a zsidó közönség, közöttük román előkelőségek is. Az estet Giszkalay János nyitotta meg ünnepi beszéddel. Szép, kiemelkedő pontja volt az estnek Franyó Zoltánnak szavata, aki Bialik-verseket adott elő. A lugosi Aviva és Barisszia tánc- és énekszámokkal, valamint két egyfelvonásos vígjáték nagyszerű előadásával emelték a műsor fényét. A temesvári Barisszia itt is képviseltette magát egy tagjával, aki humoros jeleneteket adott elő. Az est ragyogó purimi hangulatban ért véget és ugy anyagilag, mint erkölcsileg elsőrangban sikerült.

— Miért kerülnek be a zsidók csak kinevezés után a felsőházba? Budapestről jelentik: Ma osztották szét a parlamentben a felsőházi javaslat indokolását, amelyben 242 főrendről van említés téve. A zsidóság képviselőjét illetőleg az indokolás azt mondja, hogy az izraeliták képviselőt az 1885-ik évi reformkor is kihagyták, mert nincs olyan országosan elismert előjárójuk, mint a többi felekezeteknek. Minthogy a miniszterelnök kijelentette, hogy a kinevezéseknél tekintettel lesz az izraelita állampolgárokra, a határozathoz a képviselőház is hozzájárult. Az indokolás kiemeli, hogy a 472 ezer 310 főnyi magyarországi zsidóságnak ma sincs egységes, országos szervezete, nincs olyan előjárója, aki a zsidóság egyetemét hivatott volna képviselni. A zsidóság ma is különböző rítusokat (neolog, ortodox) követelnek, melyek egymással egyáltalában nem összefüggő hitközségeket alkotnak. Ilyen körülmények között nincs más mód, minthogy az izraeliták az eddigi gyakorlatnak megfelelően a főrendi házba az államfő által történő kinevezéseknél vétessenek figyelembe, épügy, mint bizonyos élethivatások képviselői, (orvosok, ipari munkásság) akik szintén kinevezés által fognak a felsőházba jutni.

— Ujabb földrengés Japánban. Tokióból jelentik, hogy a városban ujabb földrengések voltak. A földrengés részleteiről részletes tudósítások eddig még nem érkeztek.

— „A galut“. Székely Béla ezúton értesíti könyvének előfizetőit, hogy „A galut“ című könyve április hó végén jelenik meg.

azonnal elfogató parancsot küldött a budapesti rendőrség az összes cseh hatóságokhoz. Borula és Saguly február huszonötödike óta az ügyészség fogházában kerékpártolvajlásért vannak bezárva.

Saguly vallomásának egyik legszenzációsabb része az, hogy Rakovszki, alias Bójtós Gyula a Leirer-gyilkosság napfényrekerülése után egy nap délben felmászott a Ferenc József hid turuljára, ahol egy beszéd keretében előadta, hogy ő gyilkolta meg Leirer Amáliát. A rendőrség annak idején a beszéd alapján elfogatta Rakovszkit, de a főkapitányságon bolondnak nyilvánították és az angyalföldi tébolydába küldték, ahonnan, miután megállapították róla, hogy nem közveszélyes örült, szabadonbocsátották. Rakovszki-Bójtósnek azóta nyomavesszett és valószínű, hogy Csehszlovákiába utazott.

Sándor László dr., Leirer Lőrinc védője, ma drámai jelenetek közben adta tudtára Leirernek a vizsgálatában beállott fordulatot. Leirer a hallottakra hátratántorodott és ha a fegyőr fel nem fogja, végigvágódott volna a padlón. Mikor felocsudott, csak ennyit tudott mondani:

— Hála a mindenhatónak! Cak az fáj, hogy nemcsak gyilkossággal, de természetellenes viszonyal is meggyanusítottak.

Leirer mióta tudtára adták Saguly vallomását, azóta hol sir, hol nevet, hol sziklaszilárdan és szó nélkül áll.

Leier, Lőrinc szabadlábrahelyezése ügyében még nem döntöttek, de egészen bizonyos, hogy a felfedezésből kifolyólag azonnal szabadlábra helyezik. Mint esti táviratok jelentik, Leirer Lőrincet az ügyészség szabadlábra helyezte.

— Eljegyzés. Kun Jenő és Rosenblatt Friduska Cluj, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— Kolozsvári fatisztviselők bálja. A kolozsvári fatisztviselők szombat esti bálja iránt igen nagy az érdeklődés. A rendezőbizottság mindent elkövet, hogy ezt a mulatságot felelhetelenné tegye a résztvevők számára. A meghívók már szétmentek, de akik esetleg nem kaptak s arra igényt tartanak, azokat ez uton is kéri a rendezőbizottság, hogy forduljanak az Erdélyrészi Fatisztviselő Egyesület központi irodájához (Kereskedelmi és Iparkamara székháza, II. emelet), A rendezőbizottság elnöksége kéri a rendezőket, hogy szombat este fél 9 órakor a New-Yorkban megjelenni sziveskedjenek.

— Vakmerő betörés Budapesten. Budapestről jelentik: Az elmúlt éjjzaka a Zrínyi-utcában Sipos Ármin szállító cég pénztárába ismeretlen tettesek behatoltak és a kasszát három helyen kifurták, amelyből kétszázötvenmillió koronát elraboltak. A detektívek megállapították, hogy a tettesek kapuzárás után rejtőztek el a házban és a kapualjon át hatoltak be az üzletbe, ahonnan tettük végrehajtása után kötélen a Zrínyi-utca baba ereszkedtek le. A tett kétségtelentül vakmerő, mert a ház a főkapitányság szomszédságában van s az utca különben is forgalmas.

— Eltemették dr. Braun Lázárt. Nagy részvét mellett temették el tegnap délután a hirtelen halált dr. Braun Lázár fiatal orvost. A szülei, testvérei, menyasszonya és barátai álltak körül a tragikus véget ért fiatal ember holttestét, amely fölött dr. Glasner főrabbi magasszárnyalású beszédet tartott és nem maradt szem szárazon. Orvostársai nevében dr. Havas József bucsuzott tőle, a sebészeti klinika nevében dr. Albu szólt, barátai nevében Weisz József orvostanhallgató vett bucsut a halottól. Majd elindult a síró tömeg, hogy visszaadja az anyaföldnek a zsidó társadalom tragikusan elvesztett fiatal tagját.

* O-Tátrafüreden a tavaszi szezon gyönyörű idővel köszöntött be. Enyhe napsütéses száraz idő. Tüdőcsucsuhurú, idegbántalmak, bazedoff, gyomor-betegek számára a Tátra-szanatóriumban szakzerű kezeles és kitűnő ellátás. Mindenféle felvilágosítást ad a Hegedüs Hirlapiroda, Nagyváradon,

* Gyöngéd és hamvas arc bór a szépség fő-kelléke. Hogy ezt elérje, keverjen mosdóvizébe eredeti Mack-féle Kaiser Boraxot, amely egy természetes és ártalmatlan szer az arc bór ápolására.

* Ne féljen! Hyperol-lal készítsse szájvizét, megvédi fertőző betegségektől, torokfájástól. Kapható minden gyógyszerárban és drogueriarban.

Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt.

Banca Ardeleana si Casa de Economie S. A.
Cluj.

Előnyös feltételek mellett
nyújt hiteleket.
Takarékkönyvecskékre és
folyószámlára elhelyezett
betétek után
a pénzvisszonyoknak meg-
felelő jó kamatot fizet.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával.
Sürgőycim: Ardeibanca. Tel. 165, 109, 1269.

Hatásos szerek. Nem mulaszthatjuk el a tisztelt hölgyvilágnak ajánlani a **Dr. BIRÓ-féle** (törvényesen védett) **Havasi Gyopár Crémet** és a hozzátartozó szerepeket. Ezek rostanában a legjobb és leghatásosabb szerszerek. Olvasó hölgyeink közül is többen kipróbálták és véleményük az, hogy a krém szépítő, májfolt és egyáltalán mindenféle bőrkérből ellenfél-mulhatatlan. Ismerve a hölgyek sínságát, teljes meggyőződésel ajánljuk, mert ezáltal szépséget akarunk a mi hölgyeinknek. Dr. BIRÓ-féle Havasi Gyopár krém nagy tégely 25 lej szappan .. 22 lej puder 20 lej mosdóvíz .. 25 lej
Főraktár: dr. BIRÓ gyógyszerár, Cluj.
Valamint minden gyógyszerárban és drogeriában kapható. Lloyd 3867

Háboru

előtti jó időkre
emlékeztet,
hogy ma
már

részletfizetésre is vásárolhat az

Urania

férfi konfekció áruházban,

Cluj,
Gal. Regele
Ferdinand No 34.
(az Urania-mozgóval szemben.)

Oriási választék

kész férfi- és fiu-ruhákban.

Külön méretosztály!

Sireco 166

KÖZGAZDASÁG

Delegáció megy Bukarestbe a Vadul Comercial ügyében

Ujabb delegációk jelentették be részvételüket a kereskedők gyűlésén

(Cluj-Kolozsvár, március 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A vasárnap megtartandó kolozsvári kereskedő-gyűlésre ma újabb delegációk megjelenését jelentették be táviratilag a Sfátul vezetőségénél. Ma már kétségtelenül meg lehet állapítani, hogy a Vadul Comercial ügyében rendezendő vasárnapi gyűlés impozáns megnyilatkozása lesz annak az osztatlan egységnek, amelyet az erdélyi és bánáti kereskedők a Vadul Comercial és az üzletbérletek meghosszabbítása kérdésében alkotnak.

A Sfátul vezetősége a vasárnapi gyűlés előkészítése kapcsán rövid idő alatt az adatok egész halmazát gyűjtötte össze azokról az esetekről, amelyek azt igazolják, hogy a háztulaj-

† **Kényszeregyezséget kért a nagyváradi „Transilvania”-nyomda.** Nagyváradról jelentik: Fehér Dezső, a nagyváradi „Transilvania” nyomdatulajdonosa, a mai napon csődönkívüli kényszeregyezési eljárás megindítását kérte a nagyváradi törvényszéknél. A „Transilvania”-nyomdat az egyre súlyosbodó gazdasági viszonyok hozták válságos helyzetbe. Bejelentett passzívája mintegy másfélmillió lejt tesz ki.

† **Az osztrák szén és vasipar helyzete.** A szénipar, a külföldi erős konkurencia hatása alatt, egyre gyengül és az üzemredukció tovább folyik. A stájervidéki kőszénbányák, a szomszédos ipartelepek szükséglete folytán, jól vannak foglalkoztatva, a déli határvidék bányái azonban nélkülöznek minden rendelést. — A vasiparban a helyzet nem jobb, mivel a németországi vasipari telepek meglehetősen nagy készlet nyersvasat kínálnak, nyomott áron, ami a ruhrvidéki vasolvasztók fokozott tevékenységével van összefüggésben. Ausztria vasipara amúgy is erősen visszamegy, az elmúlt évben nyersvasat 370 ezer tonnát (1923-ban 500 ezer), acélt 266 ezer (1923-ban 344 ezer) termeltek. — A közlekedési eszközök iparában a vasuti kocsigyártás, a szövetséges vasutak fokozott rendelése következtében, kielégítő, vasuti mozdonyok gyártásában sincs szünetelés, csupán a vagonjavítóműhelyek munkája csökkent, mert az utódállamok vasuti kocsijainak javítása az utóbbi hónapokban erősen alábbhagyott.

A mai valutapiac

A mai napon némi lanyhulás mutatkozott a devizapiacra: Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 346—348, magyar korona 352—355, cseh korona 6.10—6.12, francia frank 10.55—10.60, svájci frank 39.65—39.70, dollár 205.00—206.50, angol font 982—985, olasz lira 8.40—8.42.

Valutapiac március 12-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1057.00, Berlin —, London 180.00, Newyork 205.25, Róma 840.00, Zürich 39.60, Bécs 29.25, Prága 613.

Bukarest. Valuták: Napoleon 750.00, márka 48.00, leva 136, török lira 103, font sterling 960, francia frank 10.60, svájci frank 38.00, olasz lira 830, drachma 320.00, dinár 320.00, dollár 202.00, lengyel márka 37.50, osztrák korona 28.50, magyar korona 27.00, cseh korona 590.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 123.75—123.75, Amsterdam 207.40—207.40, Newyork 519.25—519.25, London 2479.00—2479.00, Páris 2672.50—2775.00, Milánó 2125.00—2125.00, Prága 1542.50—1542.50, Budapest 72.00—72.00, Belgrád 835.00—835.00, Bukarest 255.00—255.00, Varsó 99.50—99.50, Bécs 73.35—73.35.

Párisi tőzsde: Bukarest 950.00

donosok a jelen gazdasági körülmények között még megközelítőleg sem teljesíthető követeléseket támasztanak az üzlethelyiségből kereskedőkkel szemben úgy, hogy amennyiben a kormány nem változtatná meg a Vadul Comercial kérdésében elfoglalt álláspontját, olyan gazdasági káosz fog bekövetkezni, amely az egzisztenciák egész tömegét fogja tönkre tenni.

A Kereskedők Tanácsa egyébként ma táviratot küldött a bukaresti központhoz, amelyben bejelenti, hogy a vasárnapi gyűlés kebeléből választott nagyszámú delegáció fog hétfőn Bukarestbe érkezni, hogy az egész országból ott összegyűlt kereskedőkkel karöltve vigyék tovább a legerőteljesebb akciót.

† **Harc a jugoszlávai répatermelők és cukorgyárak között.** Belgrádi jelentések szerint, a jugoszlávai répatermelők a cukorgyárakkal nem tudnak megegyezésre jutni, mert a cukorgyárak 100 kg. répáért csak 27 dinárt akarnak adni, míg a répatermelők 50 dinárt követelnek. A répatermelők a cukorgyárakkal végleg szakítottak, bojkottot hirdetnek ellenük, a kormánytól pedig követelik, tiltsa meg a cukorgyáraknak, hogy saját rezsiben termeljenek répát. Szó van arról is, hogy a belgrádi és a bellyei állami cukorgyárak a cukorkartellból kilépnek, hogy ezzel is nyomást gyakoroljanak a cukorgyárakra, amelyek az elmúlt kampányban 20 millió dinár nyereséget könyveltek el.

† **Svájcban mérséklék a vasuti tarifát.** Zürichből jelentik: A svájci vasutakon január 1-ével leszállították a vasuti tarifát. Ez a leszállítás csak 100 kilométeren felüli nagy távolságokra érvényes, míg a kisebb távolságokra megmaradt az eddigi tarifa. A kormány újabb további tarifalejtést vett tervbe.

† **Akadályok az aradi cukorgyár alapítása körül.** Aradról jelentik: Az aradi cukorgyár megalapítása elé váratlan akadályok gördültek. Az érdekeltségek a gyár számára megvásároltak egy telket, amely nem elegendő s így szükség volna arra, hogy a szomszédos Zettelféle fatelepet is hozzávegyék. Ezt azonban tulajdonosai eladni nem akarják s csak azzal a feltétellel hajlandók átengedni, ha a város ugyanazon helyen átenged nekik egy akkora telket, mint a jelenlegi s ugyanazokat az épületeket felépítteti nekik. Az épületek felépítését a cukorgyári konzorcium saját költségén elvégeztetné, a telekcserehez azonban belügyminiszteri engedély kell. Mint értesülünk a város mindent elkövet, hogy a tárgyalásokat kedvező mederbe terelje.

† **Háromszázmillió lej kölcsön Kolozsvárnak.** Kolozsvár város tanácsa, értesítésünk szerint, egy nagyobb külföldi kölcsön felvétele érdekében folytat tárgyalásokat. Egy amerikai érdekeltség ugyanis ajánlatot tett a városnak, hogy Kolozsvár részére hosszabb lejáratú 300 millió lej kölcsönt hajlandó folyósítani. Illetékes helyen nyert információink szerint a város tanácsa már régebbi idő óta folytat az érdekeltség megbízottjával tárgyalásokat a kölcsön ügyében. Ha a kölcsönt sikerül megszerezni, úgy a tanács hozzá fog látni a régi városfejlesztési programjának megvalósításához.

† **A temesvári Közgazdasági Bank közgyűlése.** Hétfőn tartotta meg a temesvári Közgazdasági Bank R. T. saját székházában rendezési közgyűlést, Szana Zsigmond igazgatósági elnök elnökléte alatt. Nyíry Jenő vezérigazgató terjesztette elő az évi jelentést és zárszámadásokat, melyekből megállapítható, hogy az inté-

Bognár és Szántó Oradea-Mare. Ajánlja saját **ajborait** és gyümölcs-párlatait
termésű és uradalmi **ajborait** és gyümölcs-párlatait
Tavaszi ruhák festése, tisztítása megkezdődött **Czinknél, Cluj**

zet az 1924. eszter fejtett ki és a pénz kedőinek jelentős évi mérleg az azel az üzleti élet mu kedést tüntet fel, előbbi évnél maga zalék, részvényenk el. A felügyelői leri dr. felügyel amit a közgyűlés egy az igazgatóság ságnak a felment mond elnök javaslt vezérigazgatónak é tézet érdekében ki jegyzőkönyvi kösz

† **Ujból me szállítási kvótája nemrégiben olyan amelyben a szállít pítása céljából a f kereskedők készlet nek fölvételét ren készletek fölbecslé niusában állapított lévő fölvétel a tav mert mig az elmu dása után állapito produktivitást, az dött bizottság vég foglal, mint a biz ség egy delegáltja dök két megbízott kerület kiküldöttje mos és Visó völgy szatmármegyei für fölbecslését végzi, dési terül a Szam mára a Körös-völg igazgatóság. A ren góknak munkájuk kell elkészülnök személyesen viszik a jele, hogy a mu le is tárgyalják.**

Ha művészi k butor akar venni, ne sajnálja az utat SZÉ ERDÉLYRÉSZI BUTO asztalok furniárszükség

Ha egyez és diszkrétén, fordul Egyeztető Irodáho nyadt-u

V

Fürdőkád dök és c szappan-, fogkefe Ü nickele korláttal,

EA

APRÓHIRDETÉSEK

Egyzseri közlésnél egy szó 3—, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény.

Apróhirdetések díja előre fizetendő

Tanuló jó fizetéssel felvéreik Hirsch Adolf börtönléteben.

Barzel

Fierarie Vasfizlet

Cluj-Kolozsvár, Piata M. Vit. 13

Telefon 1049

Szeszfűző, ki hosszú gyakorlati rendelkezések, azonnali beépítéssel alkalmazást talál. Ajánlatokat a lap kiadványában továbbit „szeszfüző” jelleggel.

8700

Jó karban lévő, látható írású írógép eladó. Cím a kialóban.

Com. Avreu Ortodoxa Oradea-Mare

82—1925.

קהלתנו מבקשת דיון מצויין גדול בתורה ובראיה. כל מי שחיצה לקבל עליו משרה הוות יפנה אל לשבת העדה עד סוף חודש ניסן הבא עם תעודותיו מגדולי וחכמי הדור המעידות שהוא שהוא ראוי לאותה איצטלא.

ארבעת-מאתיים י"ב אדר תרפ"ה לפ"ק.

שמואל בנימין נוסבוים

היום צ"ב קודש

הדפ"ק 8706

Ől és vágott tűzfűt legelősből napi áron szállít Feuerstein. Hossz u. 26. Telefon 10-42. 8578

Cementeserép és disztóglakás itó gép lemezekkel eladó. Löw E, Frigyes, Kraszna Szilagyimegye. 8698

Oriási áruhanás!

1 kg. I-a rustolt nusz 50 lej.

Ezektől 80— lej)

Róth, Rudolf-ut 20.

Zsidó fiatalember lakást és kosztot kap Egyetem-utca 5. a 3

Bivarosban, forgalmas üzlet és yiség azonnali átadó, érkezői Bab. N. vac 8 sz. „Paine Familia”

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Magyar Színház heti műsora

Péntek: A dőibáb [Ujdonság 2-odszor, rendes hely-áron, napi bélet 84 sz. B, sorozat 104]

Szombat d. u. fél 4 kor: Ki babája vagyok én? (Ujdonság 4-edszer, mérsékelt helyárrakkal, sorozat-szám 105)

Szombat este 8-kor: A dőibáb [Ujdonság 3-adszor, premi-rhelyárrakkal, napibélet 85 szám A, sorozat-szám 106]

Szombat este fél 11-kor: Fűgefalevél Operettujdon-ság 10-ed z r, csak nagyko uak számára, premi-rhelyárrakka, bérlet-sűnetben, sorozat 107]

Vasárnap d u fél 8-kor: Árvácsa a (Operettujd n-ág 9-adszer, mérsékelt helyárrakkal, sorozat 108)

Vasárnap d. u. fél 6 k r: Antonia [22-odseer, rendes helyárrakkal, elővéteí díj nélküi, sorozat 109]

Vasárnap este fél 9-kor: Elssler Fanni [Operettujdon-ság 5 ödször, premierhelyárrakkal, bérletsűnetben, sorozat 110]

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Péntek, márc. 13. Cyrano de Bergerac. Edmond Rostand, a helhatatlan francia író világhírű műve után, 9 felvonásban. Főszerepben Pierre Mgnier.

Uránia-mozgó. Péntek, március 13. Premier. *Elő léghajó*, Szentác és kalendor dráma, 6 felvonásban. Főszerepben a híres nézet művész Bruno Decarli.

Apollo-mozgó. Péntek, március hó 13. A kínai rém. Bűnügyi detektív kalend 5 nagy felvonásban, filmre alkalmazva Fantoma világhírű detektív emlékeit utá. Főszerepben Ralf Loer.

Nussbaum Testvérek

marosvásárhelyi rövid-, nürnbergi-, diszmű- és jatekárú nagykereskedés

fiókküzlere Clujon

(Kolozsvárt). Calea Regele Ferdinand (volt Ferencz József-ut) 40. szám)

m e g n y í l t !

Eladás csak viszonteladóknek. Telefon 1085.

Meghívó.

A Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Részv.-társ. Kolozsvár

1925. évi március 14-én délután 4 órakor saját helyiségében, Piata Unii (volt Mátyás király-ter) 9. sz., tartja meg

XXX-ik évi rendes közgyűlését

melyre a t. részvényesek ezennel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése, a felügyelő-bizottság jelentése és ez évi zár-számadások előterjesztése
2. Hatarozathozatal az évi nyereség felosztása tárgyában, nemkülönben az igazgatóság és felügyelő-bizottság részre felelmentvény megadása tárgyában.
3. Az alapszabály 5. és 21. §-ának módosítása.
4. Egy igazgatósági tag választása 2 évre
5. Öt felügyelő-bizottsági tag választása 1 évre és javadalmazásuk megállapítása.
6. Intitványok.

Figyelmeztetés: Tisztelettel felkérjük a t. részvényeseket, akik a közgyűlésen résztvenni akarnak, az alapszabályok 20 §-a értelmében részvényeiket a közgyűlés előtt 3 nappal az intézet pénztáránál Kolozsvárt, vagy a bank dési fiókjánál, még e nem járt szelvényeivel együtt, a hivatali s órák a att letébbe helyezni sziveskedjenek. Kolozsvár, 1925 évi február hó 24-én.

A Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár R.-T. Igazgatósága

VAGYON **Mérleg-számla 1924. december 31-én** TEHER

Pénztészlet.....	7,120.447	48	Részvénytőke.....	10,000.000	—
Körete és pénztézetektől.....	7,780.723	67	Tartalékok:		
Értékpapírok.....	90.115	—	Tartalástőke*.....	2,000.000	—
Váltások.....	25,388.736	78	Kétes kövelelések tartalék alapja.....	600.000	—
Adók.....	50,017.687	07	Nyugdíjalap**.....	250.000	—
Ingatlanok:			Betétek.....	67,025.451	18
Cluj, Piata Unii No 6.....	889.610	30	Hit-lezők.....	8,674.425	15
Dej, Fiók székháza.....	50.000	—	Be nem váltott szelvények.....	59.000	—
			Átmeneti kamatok.....	74.052	—
			Tiszta nyereség.....	1,956.311	97
			* Ezévi dotációval 2,300.000 lej		
			** Ezévi dotációval 350.000 lej		
				91,307.320	30

TARTOZIK **Eredmény-számla** KÖVETEL

Költségek:			Nyereségáthozat 1923. évről.....	69.248	80
Igazgatók, tisztviselők és egyéb alkalmazottak fizetése és lakás-pnz illetmény-, posta és sü gönydíj stb.	2,692.883	38	Tiszta kamatjövdelem jutalékok és egyéb nyereségek.....	5,370.113	36
Adók és illetékek.....	350.950	66	Ingatlanok jövdeleme.....	97.706	60
Törvény által megengedett ké es kövelelések tartalékára adóment. átírva ..	600.000	—	Leirt kövelelésekőöl befolyt.....	3.027	25
Nyereségeknyelg					
Nyereségáthozat 1923. évről.....	69.248	80			
1924. évi tiszta nyereség.....	1,887.063	17			
				5,540.096	01

Cluj—Kolozsvár, 1924. december 31.

Az igazgatóság:

Fodor József s. k., vezérigazgató h. Ferenczy Gyula s. k. vezérigazgató. Grót Teleki László s. k. elnök Dr. Óváry Elemér s. k. társelnök C. G. Costa Foru s. k. Christu Simionescu s. k. Hienz Vilmos s. k. Hirsch Vilmos s. k. Mendl Jakab s. k. Dr. Nemes Ferenc s. k. Leon V. Sculy Logothé i. s. k. Dr. Wertheim Mór s. k. Br. Wesselényi Miklós né s. k.

Ezen mérleg-számlát az üzleti könyv-kek-1 egybehasonlított, megegyezőnek találtuk.

Cluj—Kolozsvár, 1925. évi február hó 28 án.

Dr. Bene Ferenc s. k., f. b. tag. Dr. Illyés Gyula s. k., f. b. tag. Dr. Tosa Gyula f. b. tag, elnök. John D. Paton s. k., f. b. tag. Bató Géza s. k., f. b. tag.

Cluj-Kolozsvár, 1925. március 14. Sz. N. Sz. — — 5

1925 március 14 S

Brutális

Erdély gazdasági karakterisztikonja kényszeregyezés vo posványos folyama eljárásba torkollott folásig telve volt a cégek lajstromával, gek nevei nem egys telen, hogy az egész tok folyamán akad visszaéltek a háboru szeregyezési jogszó sára használták ki a legtöbb fizetésekte saját hibájukból, lérehozott gazdaság kérték a csődönkivi indítását.

Eppen ezért any lyet Bukarestből je tanács hatályon kiv kényszeregyezési e régi csődtörvény h ezen a terén is viss vaskarika-politikájá séget és annak okai egyszerüen a beteg Mert Erdély ga valaha volt. Beteg pénzhány, a magas kat öltő bankkamat a szállítása, a termel mindazok az intézn egészséges gazdaság ségek.

A kormány log konkludál, hogy a kell felelőssé tenni lelkiismeretlen me kényszeregyezési e szorult, arra szorul okvetlenül reform radikális megoldá kereskedőknek is o a kényszeregyezési és adós az esetel egymással egyezni, lisak voltak, — a szerült kereskedő egzisztenciáját, meg emésztek a költsé csak követeléseime jut hozzá,

Az új rendelet meg a háboru ala tesített jogszokást, telenségek zuhatag jó ez a radikálizi menthető volt, ez a talán saját hibá sodort kereskedő az anyagi és mori

Mindent a kor mégis hozzányult höz. Lélektanilag is. A látszatokra politika eszköze A hitelezők egyre ellen, mert akad az adósok tényleg — anélkül, hogy részét és az érdek dezte volna — r semmisített egy bája ellenére is e latban. Ez aztán gazdaságpolitikai hisz Románia ga minden bizonyna mélységes feneké

Szerkesztőség kiad hivatal és nyomda Cluj-Kolozsvár, St. Bar. L. Pop. (Brassai-utca)

Telefon: Szerkesztős és kiadóhivatal — 9 Sz. N. Sz. — — 5

kéziratok kizárólag szerkesztőséghez kü zendők. Kéziratokat ne adunk vissza.

1925 március 14 S

Brutális

Erdély gazdasági karakterisztikonja kényszeregyezés vo posványos folyama eljárásba torkollott folásig telve volt a cégek lajstromával, gek nevei nem egys telen, hogy az egész tok folyamán akad visszaéltek a háboru szeregyezési jogszó sára használták ki a legtöbb fizetésekte saját hibájukból, lérehozott gazdaság kérték a csődönkivi indítását.

Eppen ezért any lyet Bukarestből je tanács hatályon kiv kényszeregyezési e régi csődtörvény h ezen a terén is viss vaskarika-politikájá séget és annak okai egyszerüen a beteg Mert Erdély ga valaha volt. Beteg pénzhány, a magas kat öltő bankkamat a szállítása, a termel mindazok az intézn egészséges gazdaság ségek.

A kormány log konkludál, hogy a kell felelőssé tenni lelkiismeretlen me kényszeregyezési e szorult, arra szorul okvetlenül reform radikális megoldá kereskedőknek is o a kényszeregyezési és adós az esetel egymással egyezni, lisak voltak, — a szerült kereskedő egzisztenciáját, meg emésztek a költsé csak követeléseime jut hozzá,

Az új rendelet meg a háboru ala tesített jogszokást, telenségek zuhatag jó ez a radikálizi menthető volt, ez a talán saját hibá sodort kereskedő az anyagi és mori

Mindent a kor mégis hozzányult höz. Lélektanilag is. A látszatokra politika eszköze A hitelezők egyre ellen, mert akad az adósok tényleg — anélkül, hogy részét és az érdek dezte volna — r semmisített egy bája ellenére is e latban. Ez aztán gazdaságpolitikai hisz Románia ga minden bizonyna mélységes feneké